

ROMEU DE MARIMON

Entre els llinatges que destaquen en la vida medieval barcelonina i estatal catalana figura el dels Marimon de Plegamans.

De Romeu de Marimon, que n'és tany distingit, tractarem de donar-ne alguna dada biogràfica, ben allunyada, però, de nosaltres tota idea de considerar aquestes lleugeres notes com un intent de biografia.

Des de l'any 1273, en què estimem que la seva figura és destacada, fins al 1310, en què es fon, farem retret del que considerem més adient a situar-la per a ulteriors estudis.

Del llinatge del nostre Romeu de Marimon, al qual dediquem aquestes ratlles, ens fa encara recordança el carrer de Plegamans, arredossat a l'ombra dels cloquers de Santa Maria del Mar, anomenat altres dies d'"en Marimon" i de "Marimon de Plegamans"¹, com també un fogatge del segle xve en assenyalar una "illa del born on està mossèn F. de Marimon"² i encara el desaparegut carrer de la volta de Sant Frances, abans que el nom del "poverello" vingués gentilment a donar-li agençament amb la seva imatge³.

Del casal dels Marimon, vora Santa Maria, ens en parla una sentència absolutòria dictada el 9 d'abril de l'any 1270 a favor dels germans Guillem i Jaume de Mar, i Miquel Vigatà, acusats de la mort del carnisser barceloní Berenguer Pasqual, occit "ante domum Marimundi de Plicamanibus"⁴.

Tres fites a la comarca vallesana ens fan especial record dels Marimon de Plegamans: la torre, al voltant de la qual ha trobat

¹ ACB (Arxiu Catedral Barna.) Diversorum A ½ Escala doc. 264(c) 18 febrer 1367. Trasllat, 14 abril 1379. Íd. A ½ Escala doc. 264(b) 24 març 1367. Ms. Caresmar II (2) 1480-1768, any 1554-7.

² CARRERAS CANDI, F., *Geografía General de Catalunya. Ciutat de Barcelona*, p. 391.

³ PI I ARIMON, *Barcelona Antigua y Moderna*, p. 232-240. CARRERAS CANDI, *La Via Layetana*, p. 98.

⁴ ACA (Arxiu Corona d'Aragó). Reg. 16, f. 221-221vº.

el seu recés una escola d'agricultura de la nostra Generalitat al terme de Caldes de Montbui, coneguda per "torre Marimon"; el castell de Cerdanyola, i el turó on era alçat el de Montcada, fortalesa gairebé inexpugnable en dir de la crònica del rei conqueridor ⁵.

Si haguéssim de cercar l'origen dels Marimon de Plegamans, Berenguer de Puigpardines, amb vaguetat indocumentada, ens diria quelcom quan ha volgut lligar-lo amb les hores de la nostra alba nacional ⁶.

Pi i Arimon retreu el Dalmau de Plegamans que és cap de les mainades de Berenguer IV i de l'èstol llevantí de les armades del nostre comte, el qual li és ofert per Pujades en la seva Crònica ⁷.

Afressat el camí, són destacats personatges de l'arbre familiar de Romeu de Marimon, Ramon de Plegamans, aquell que hom distingeix per ésser, en dir de DescLOT, "un rich hom de Barchinona", al qual el rei Jaume primer "dis que li fos procurador de son fet" (la conquesta de Mallorca) i "que fes galeres e tarides e llenys per portar cavalls e cavallers e vianda e civada e ginys" ⁸ l'organitzador, en un mot, de la victòria que, en veure-la realitzada, es plaïa a besar, enaiguats el ulls, les mans del que l'havia glorio-sament acomplerta ⁹.

Retraïem l'arribada a l'illa de Mallorca de quinze cavallers de l'Hospital comanats per Huc de Forcalquier, retardats de l'hora de l'expugnació de la ciutat, i en l'acolliment falaguer del rei conqueridor que els iguala en drets als Templers que hi foren i entre els novellament arribats cerquem un Marimon de Plegamans ¹⁰.

Guaitem el nom d'aquesta nissaga sovintejat en la vegueria de Barcelona ¹¹ i notem-lo retret en els moments que el monarca alt i bell estableix el regiment democràtic que havia de distingir la nostra ciutat ¹², així com en l'ambaixada a Tunis tramesa per aquest rei l'any 1236 ¹³.

⁵ *Crònica de Jaume I*, pàg. 35, Ed. Aguiló. Barcelona, 1873 (1915).

⁶ «*Revista de Ciencias històriques*», II, p. 254.

⁷ PI I ARIMON, ob. cit., I, p. 248, nota 10. PUJADES, *Crònica universal del Principado de Catalunya*, VIII, p. 448.

⁸ DESCLOT: *Crònica del rei en Pere*, Ed. COROLEU, Barcelona, 1885, p. 68.

⁹ *Crònica Jaume I*, p. 156.

¹⁰ *Íd.*, *íd.*, p. 144.

¹¹ MAS, J., *Taula del Cartulari de S. Cugat*, p. 167.

¹² BC (Biblioteca Catalunya), Ms. 510, f. 80v^o.

¹³ MIRET I SANS, *Itinerari de Jaume I*, p. 123.

Sota els plecs de les senyeres d'Alfons el liberal, quan aquest tracta d'evitar que Mallorca se li faci esmunyedissa, el nom de Marimon de Plegamans es fa vistent¹⁴ com aquesta distinció arriba a Dalmau de Marimon germà de Romeu que sabia dur la vestimenta canonical i era distingit per Jaume II¹⁵ amb una comanda especial.

El senyal heràldic que distingí Romeu de Marimon fou el que descriu Llupià, atribuït a Bernat de Marimon, Conseller de Barcelona, l'any 1321: "Marimon porta d'argent un leó de azur coronat d'or e llenguat y armat de gules una bordura dentea del leó"¹⁶.

En el trasllat d'un conveni establert entre Jaume II i el monarca mallorquí homònim seu, del 26 de juny del 1298, un segell de cera verda ens mostra "un lleó rampant dintre un cercle dentat"¹⁷, concretament de Romeu en aquest cas.

Del seu coetani familiar Marimon de Plegamans recordarem que conjuntament amb ell signava, el 18 de setembre del 1275, una escriptura de cessió a favor de Pere de Capellades, de certs drets del Castell de Sant Marçal a Cerdanyola¹⁸, pervingut als Marimon de Plegamans a primeries del segle XIII¹⁹.

No deixarem en oblit la seva muller Blanca d'Eymerich, el nom de la qual ens ha pervingut en la donació d'uns censals que signen Bernat i Elisenda, pares d'aquella, garantia d'assignació dotal²⁰; ni Romicó, el fill destacat que fou custodi del castell de Cartagena²¹.

No allunyats del de Cerdanyola, que hem retret, el mas i les terres dels Saltells²², la família que a mitjans del segle XIV havia d'ésser assenyalada per l'assassinat de l'abat Biure, del cenobi de Sant Cugat, passaven a ésser de Romeu de Marimon, però la propietat d'aquest era bellament engrandida amb la donació que

¹⁴ BALAGUER, V., *Història de Catalunya*, II, p. 661.

¹⁵ VILLANUEVA, *Viage Literario*, XVIII, p. 224.

¹⁶ BC, LLUPIÀ, *Llibre d'armes*, Ms. 698, f. CXXXI.

¹⁷ SAGARRA, F., *Sigillografia Catalana*, II, p. 336.

¹⁸ ACB, *Diversorum C* (d), Sala 2, capsa 9, d. 193.

¹⁹ ACA, Pergamí núm. 259 Jaume I: 6 juny 1225. En aquesta data la casa de Montcada venia a Ramon de Plegamans per 4000 mazmutins de bon or el castell de S. Marçal, que tenia en franc alou amb pertencències i drets en les parròquies de Teià, Alella, Badalona i Sta. Coloma de Gramanet.

²⁰ ACB, *Diversorum A* 1/2, Escala doc. 2115: 27 setembre 1275.

²¹ ACA, Reg. 297, f. 75: 6 febrer 1306.

²² "Butlletí Associació Excursionista Catalana", III, p. 42-47.

amb certes reserves li va fer la reialesa de la casa de Valldaura, on el deport de la cacera entretingué els nostres monarques ²³.

Aquestes possessions materials, que esmentem per a situar Romeu de Marimon com a benestant, deuriem acréixer i millorar amb la donació que l'any 1299 lloa, aprova i ratifica el citat Romió a favor de la capella del castell de Sant Marçal ²⁴.

Si els béns que adquirí personalment i els que deuriem pervenir-li de la seva família ja fan destacar el nostre personatge, no li manca pas en l'ordre honorífic el complement necessari, arredossat com el trobem a la reialesa des dels dies en què el podem seguir amplament.

L'hereu de Jaume I, l'infant Pere, en considerar-lo de "domo n stra", li fa gràcia d'un mul avalorat en 250 sous jaquesos (a. 1273) ²⁵.

Minúcia aquesta, útil únicament per a situar-nos-el, ens obre el camí per a trobar-lo dos anys més tard amb els títols de Veguer de Barcelona i del Vallès signant el document amb el qual el rei Jaume reconeixia el susdit infant com a successor al tron ²⁶.

En els dos càrrecs citats el veiem, amb certes intermitències, destacat llargues anyades. Seguir la sendera per la qual hauria de menar-nos la documentació recollida sobre Romeu en l'acompliment dels deures inherents a les seves vegueries o d'aquells que per la seva categoria se li acumulaven, seria cosa monòtona pròpia únicament d'una biografia detallada. Retraurem, però, com per ordre del rei Pere II intervé, l'any de la invasió francesa, en la construcció dels murs de Barcelona, tasca que ateny igualment els consellers de la ciutat ²⁷, i, conseqüència de la lluita, com havia d'entendre's amb els que foren negligents en les hores atziagues o es redimiren del servei militar ²⁸.

A principis del segle XIV, trobem Romeu de Marimon, Batlle General de Catalunya al costat de Jaume II ²⁹. Distingit per aquest

²³ ACA, Reg. 296, f. 8: Port de la Lena, 27 juny 1298.

²⁴ Pergamí núm. 57 Jaume II, apèndix: 2 maig 1299.

²⁵ ACA, Reg. 35, f. 61.

²⁶ ACA, Pergamí 2253 Jaume I: 20 novembre 1275.

²⁷ ACA, Reg. 66, f. 185: 31 agost 1285.

²⁸ ACA, Reg. 58, folis 104.110v^o111v^o; Reg. 67, f. 66; Reg. 70, f. 71.

²⁹ ACA, Reg. 269, f. 22. És en un manament reial datat a Cervera a 29 de març del 1301, que el trobem anomenat Batlle General de Catalunya; el títol datat a València a 28 de gener del 1302; ACA, Reg. 199, f. 46.

monarca, si ja en temps del seu predecessor Alfons II era familiar de la casa reial i intervenia en l'hora que el rei liberal dictava el seu darrer codicil³⁰, ara se li confiava la missió un poc delicada de gestionar prop de la ciutat que fossin cedides per al palau comtal aigües de les que des de Montjuïc hom feia arribar a la Plaça de Sant Jaume³¹, intervenció en afers pertanyents a l'estatge dels nostres monarques que no és únicament en aquest cas destacada³².

Anècdota escadussera, però interessant, de la seva relació amb Jaume II, és l'ordre que li dóna el monarca de procedir al des-empenyorament del llibre "Avincennam", retingut a mans del canviador Guillem Blanch en garantia de cinc-cents sous aportats pel mercader Berenguer de Bordils, que havia rebut el volum preciós de mans del cirurgià reial Berenguer de Riera³³.

Si els càrrecs de Veguer de Barcelona i del Vallès i el de Batlle General són adjutori a situar la personalitat de Romeu de Marimon, ho és també la comanda que li fou feta del castell de Montcada, en la qual es destaca especialment l'any 1285, any de prova per a Catalunya³⁴.

La cura de les obres de la fortalesa, que pren sota la seva guarda, origina una sèrie de documents que ens permeten de seguir la gestió de Romeu de Marimon en aquest caire de la seva vida en els dies en què hom podia témer que l'allau francesa anés a batre amb les seves onades el turó d'aquell castell dominador de l'aiguabarreig del Ripoll i del Besòs. No era sols la materialitat defensiva que calia vigilar, sinó, encara, el proveïment que havien de guardar les sitges, i, a aquest fi, veiem el nostre Romeu de Marimon basquejant-se pel blat que ara li feien prendre de Gastó de Vacarices³⁵ i tal vegada en els mateixos dies d'Arnau de Juvinyà³⁶.

³⁰ ACA, Pergamí 443 d'Alfons I: 18 maig 1291.

³¹ ACA, Reg. 128, f. 142vº: Tàrrrega, 28 maig 1302.

³² ACA, Reg. 258, f. 107-111.

³³ ACA, Reg. 269, f. 26vº: Cervera, 3 abril 1303.

³⁴ A 20 juny 1285 (ACA, Reg. 58, f. 31vº). Una ordre reial expedida a Barcelona recomana a Guillem de Roca que lliuri el que calgui a Romeu de Marimon per a obres del castell de Montcada, ens dóna la dada primera de relació del personatge que seguim amb aquesta fortalesa; la darrera una bonificació a favor de Romeu assenyalada per Jaume II des de València, el 27 de desembre del 1289. (ACA, Reg. 58, f. 25.)

³⁵ ACA, Reg. 58, f. 100vº: Barna., 6 juliol 1285.

³⁶ ACA, Reg. 65, f. 102: Debitori de data 24 març 1286.

Alfons II volgué la permanència de Romeu en la comanda honrosa que el seu predecessor li havia confiat i, en deixar a les seves mans la força, la condiciona a l'estada permanent d'una guarnició de vint-i-cinc homes³⁷.

En tractar d'afers relacionats amb la defensa estatal, dit sigui de passada, cal remarcar la intervenció de Romeu de Marimon en el bastiment de la Drassana barcelonina³⁸ i en la restauració del castell de Tarragona³⁹ que, mig derruït, feia necessària la intervenció de l'home expert al qual es confiava Jaume II. Recordem ara la ja apuntada en les obres dels murs de Barcelona, i remarcuem com per ordre reial lligada a un embargament⁴⁰, es possessiona de la casa i castell de Castellar en els dies de Pere II; i, en els del successor d'aquest, com tracta amb Geralt de Cervejà per a adquirir a favor del monarca el castell de Gelida⁴¹.

Si hem de referir-nos a desplaçaments de Romeu de Marimon dignes d'esment, ens caldrà situar-lo entre els que compliren el deure feudal d'aportar host a servei del seu senyor quan comandava una companyia de les que eren a expugnar Balaguer on s'havia aplegat la noblesa revoltada contra el rei Pere el Gran⁴².

És d'interès també el que degué ocasionar-li el compliment de l'ordre d'aquest monarca de trobar-se amb altres convocats a Amposta quan es preparava l'armada que, de Portfangós, havia de sortir cap a l'aventura de Tunis i de Sicília, l'any 1282⁴³.

L'ordre donada pel monarca liberal a Romeu de Marimon de lliurar a Guillem Dusay tretze mil sous barcelonins i set mil cinc-centes torneses d'argent que havia portat d'Eivissa⁴⁴, denuncia l'anada d'aquell a l'illa esmentada i dins ja del regnat de Jaume II ens assabentem d'un viatge fet a Sicília en companyia del Comte d'Empúries⁴⁵.

³⁷ ACA, Reg. 64, f. 108vº: 23 agost 1286.

³⁸ ACA, Reg. 65, f. 2: 25 novembre 1285.

³⁹ ACA, Reg. 269, f. 138vº: Tortosa, 30 gener 1303.

⁴⁰ ACA, Reg. 57, f. 158: 20 juliol 1285.

⁴¹ ACA, CRD. Jaume II, caixa núm. 13, n. 2738.

⁴² CARRERAS CANDI, *Monografies Històriques*, Sèrie II, p. 41.

⁴³ ACA, Reg. 44, f. 220: 30 març 1282.

⁴⁴ ACA, Reg. 71, f. 102: 29 novembre 1287.

⁴⁵ Arxiu Batllia general de Catalunya, Reg. 263, f. 162.

No volem passar per alt en esmentar Sicília els documents pels quals ens assabentem de la relació de Romeu de Marimon amb la guarda i alliberació d'estatges angevins (ACA, R. 80, fs. 44 i 55, i R. 102, f. 113vº) ni els que rep del monarca Jaume II, comunicatiu un d'ells de les treves pactades aconduï-

Un altre viatge important arriba a la nostra coneixença: el que, emprès amb Ramon Alemany, el porta fins a l'Egipte, per tal de proposar al soldà Malek-el-Kraf la ratificació del tractat de pau i amistat que, el 1290, es concertava pel monarca Alfons II i que ara (1292)⁴⁶ volia amb certes addendes continuar Jaume II a fi de tenir un suport contra els enemics de la seva corona i obtenir, si era possible, numerari⁴⁷.

El que devia plaure al nostre comte, no devien considerar-ho agradós els desafectes a la causa gibelina, ja que amb motiu de l'ambaixada acomplerta per Marimon era fulminada l'excomunió que l'encalçava⁴⁸.

La visió totalitària del que havia d'ésser l'expandiment català, en esmena d'errades dels seus antecessors, empenyé Jaume II a intentar afegir a la seva corona el que aportaria a favor d'aquesta tot el litoral de l'est peninsular, si això fou motiu d'expedicions, gosaríem a dir que tal vegada en elles prengué part Romeu de Marimon i certament el seu fill homònim, freqüentment conegut per Romicó.

Notem per al cas com Jaume II tracta de rescabalar el seu "fidel Romeu de Marimon" de la pèrdua de quatre rossins que ha estat ocasionada quan, a servei de la cúria reial, es trasllada al regne de Múrcia amb la seva família⁴⁹.

No fou l'ambaixada a Egipte la que determinà la darrera estada de Romeu de Marimon a l'Àfrica, ja que una missió a complir el féu passar l'estret en companyia de Pere de Cornellà, encarregats ambdós prop del soldà del Marroc, aliat de Catalunya i Castella contra el granadí, de solventar les diferències hagudes amb motiu de reclamacions fetes per Jaspert de Castellnou, que intervenia en l'expugnació de Ceuta de la potestat del darrer monarca citat⁵⁰.

De la lluita contra aquest, és episodi l'atac dels catalans a la

dores a liquidar les lluites de Catalunya amb la casa d'Anjou (ACA, R. 101, f. 233), altre amb el manament d'apariar homes i galeres per al possible passatge a Sicília contra el rei Frederic.

⁴⁶ AMARI, M., *La Guerra del Vespro siciliano*, Milano, 1886, III, 491 d. LXXII, 29 gener 1293.

⁴⁷ ACA, Reg. 252, f. 38: 10 agost 1292.

⁴⁸ ACA, Pergamí núm. 859 Jaume II: 28 agost 1297.

⁴⁹ ACA, Reg. 108, f. 10vº i 11: 2 maig 1297.

⁵⁰ GIMÉNEZ SOLER, *La corona de Aragón y Granada*, «Bol. Acad. Buenas Letras», III, 458 (21 juliol 1308).

ciutat d'Almeria, on fou present Romeu de Marimon, al servei del seu monarca, al costat dels seus fills Romeu i Bernat.

Heus-els ací plegats en una llista de rics homes allistats sota els plecs de la bandera reial. El pare mostra un cavall tot negre amb una estrella blanca al front; Romicó el porta "blanc pitros" i Bernat "baig clar sens negun senyal, ab totes les cames negres", estimats en dos mil, set-cents i mil sous, respectivament ⁵¹.

La feblesa del monarca de Castella que pactava amb el de Granada feia abandonar, truncada, la gesta dels catalans.

Del més en què era alçat el setge de la ciutat, aconduïdor a futures glòries totes fallides, és un reconeixement reial a favor de Romeu de Marimon de la família de Bernat de Sarrià, almirall, fill i hereu de Romeu de Marimon, de la quantitat que acredita de dos mil sous ⁵².

Com podem notar, és la quantitat estimació, feta en dies no llunyans, d'aquell cavall assenyalat amb una estrella blanca, distintiu de l'èquid que menava la mà — destra havia d'ésser — del Romeu de Marimon al qual hem dedicat aquest treball.

ENRIC CUBAS I OLIVER

Barcelona.

⁵¹ ACA, Reg. 305, f. 57v^o: any 1309.

⁵² ACA, Reg. 345, f. 188 (190 modern): 5 gener 1310.